
EBM Esquitx

La història

Aquest recull històric ha estat possible gràcies a l'Alicia Coca i la Sandra González, treballadores de suport i en pràctiques d'aquesta escola i la Maria Villegas, actualment educadora de l'escola, amb l'assessorament de la Carme Ramos, educadora complementària de l'Esquitx.

Juny 2014. Revisat al setembre 2017

L'Escola Bressol Municipal Esquitx es troba a Barcelona, al districte de Sant Martí i, més concretament, al barri de Sant Martí de Provençals. Etimològicament, trobem que el topònim té una ascendència llatina. Provençals prové de la paraula *provincialis*, utilitzada pels romans per denominar els camps situats més enllà de les muralles de les ciutats (*ager provincialis*, és a dir, camps de la província). Sant Martí és el nom de la primera capella d'aquest territori, dedicada a Sant Martí de Tours (segle V), origen de l'actual església de Sant Martí.

Antigament, aquest territori s'estenia en el llevant de la ciutat de Barcelona, fins a les ribes del riu Besòs i des del mar fins a la muntanya del Carmel. Es va desenvolupar cap al nord, a partir del

A detailed map of the Sant Martí district in Barcelona, divided into several sectors by dashed red lines. The map is labeled with various neighborhoods and landmarks in Catalan. The central area is labeled 'SANT MARTÍ'. Other labels include 'EL CAMP DE L'ARPA DEL CLOT', 'EL CLOT', 'EL PARC I LA LLACUNA DEL POBLENOU', 'LA VILA OLÍMPICA DEL POBLENOU', 'EL POBLENOU', 'DIAGONAL MAR I FRONT MARÍTIM DEL POBLENOU', 'SANT MARTÍ DE PROVENÇALS', 'LA VERNEJA I LA PAU', 'EL BESÓS I EL MARESME', 'el Camp de l'Arpa del CLOT', 'el CLOT', 'el Parc i la Llacuna del Poblenou', 'el Poblenou', 'el Besòs i el Maresme', 'el Camp de l'Arpa del CLOT', 'el CLOT', 'el Parc i la Llacuna del Poblenou', 'el Poblenou', 'el Besòs i el Maresme', 'SANT MARTÍ DE PROVENÇALS', 'LA VERNEJA I LA PAU', 'EL BESÓS I EL MARESME', 'DIAGONAL MAR I FRONT MARÍTIM DEL POBLENOU', 'LA VILA OLÍMPICA DEL POBLENOU', 'EL POBLENOU', 'EL CAMP DE L'ARPA DEL CLOT', 'EL CLOT', 'EL PARC I LA LLACUNA DEL POBLENOU'.

En canvi, les terres del sud, formades en gran part per pantans, es van transformar a partir del segle XVII, després d'un procés industrialitzador,

en un dels territoris amb més concentració d'activitat industrial de l'Estat espanyol.

Fins a 1716, Sant Martí de Provençals va ser una parròquia dins de Santa Maria del Mar. A partir d'aquesta data, i com a conseqüència del Decret de Nova Planta, es va convertir en un municipi independent fins a 1897, en què va ser agregat a la ciutat de Barcelona juntament amb els pobles de Gràcia, Sant Andreu, Sants, les Corts i Sant Gervasi.

Si parlem de la ubicació exacta, l'Escola Bressol Municipal Esquitx està situada al Carrer de la Selva de Mar 215, i forma part dels serveis que ofereix el Centre Cívic Sant Martí, allotjada a la primera planta. Tot i això, cal destacar que no sempre ha estat així.

Per tal de poder fer referència i entendre els inicis històrics d'aquesta escola ens hem de remuntar històricament a la trajectòria de dues institucions educatives.

En primer lloc, destaquem l'anomenat "Parvulari Sant Lluís" ubicat en un entresòl del carrer Concili de Trento i fent cantonada amb carrer Selva de Mar. Aquest oferia servei per infants de 0 fins als 6 anys, es tractava d'un centre de titularitat privada. A causa que, la directora i propietària del parvulari, decideix tancar-lo en acabar el curs 1977-78 i davant aquesta situació; mestres, famílies i veïns, junt amb l'associació de veïns, decideixen ocupar l'edifici del carrer Selva de Mar 215, actual Centre Cívic Sant Martí.

Aquest edifici, construït a mitjans dels seixanta, havia estat una residència de senyoretes de la Secció Femenina que, arribada la democràcia, havia quedat en l'oblit per part de l'administració, tot i que al moment de l'ocupació encara hi havia tres persones de la plantilla. L'ocupació va durar tot l'estiu del 78. Famílies, mestres i gent del barri van passar l'estiu allà, fent tornos de dia i de nit.

Al setembre, es va iniciar el curs i es va obrir al barri la Guarderia Gaudí (el mateix nom que tenia la residència), és per això, que després de més de trenta any, encara hi ha gent que la coneix per la Gaudí.

La Gaudí va acollir infants provinents de l'anterior parvulari Sant Lluís, així com a altres nens i nenes del barri que van voler incorporar-se; fins a arribar gairebé als 300 infants d'edats compreses entre els 0 fins als 6 anys.

Durant quatre cursos l'escola va funcionar com a cooperativa de famílies i mestres, tot i que mai va arribar a constituir-se legalment. Tot aquest temps es van fer negociacions amb el Districte de

Sant Martí i amb la seva regidora, la senyora Núria Gispert, perquè l'escola formés part de la xarxa de les escoles del Patronat Municipal de Guarderies (PMG).

Per altra banda, l'Escola Bressol Esquitx, va néixer l'any 1974 com escola privada. Es trobava situada en un entresòl de la Rambla Catalunya, a Barcelona. Des del seu naixement van lluitar per esdevenir una escola pública, cosa que va aconseguir l'any 1978. Va arribar un moment en que el Patronat Municipal de Guarderies, va considerar que el lloguer que es pagava per l'entresòl a Rambla Catalunya era massa alt, i és per aquest motiu que l'Esquitx arriba al Centre Cívic Sant Martí i junt amb la Gaudí comencen una nova etapa. El curs 1982-83, el PMG va absorbir els infants de la Gaudí, juntament amb els infants de l'Esquitx, van començar al Centre Cívic Sant Martí, al primer pis, com escola de titularitat pública, depenent de l'Ajuntament de Barcelona. En el mateix lloc on es troba en l'actualitat.

El resultat d'aquesta fusió és l'Escola Bressol Esquitx. Es conserva el nom de l'escola situada a la Rambla de Catalunya i, per altra banda, es conserva la ubicació de l'escola Gaudí; tot i que encara, com ja hem dit, per algunes persones del barri l'escola és coneguda com a la Gaudí.

Volem destacar que les escoles pertanyents al PMG, van adoptar el nom d'Escola Bressol, ja que és com s'anomenava a les guarderies durant la Segona República. Durant aquesta etapa va haver un sentiment de preocupació vers l'educació i els drets socials i es va gaudir d'un temps de llibertat. L'objectiu d'aquest règim polític democràtic era donar caire educatiu i no només assistencial a les escoles, en aquest tram d'edat que, en un principi, acollia infants fins als 6 anys.

Pel que fa a les franges d'edat d'aquest servei als anys vuitanta, volem destacar que, inicialment, acollia infants de 0 a 6 anys, és a dir, tot el preescolar. Aleshores era costum portar els infants a l'escola primària als 6 anys, moltes escoles públiques no oferien servei de preescolar. Quan la Guarderia Gaudí i l'Escola Bressol Esquitx es van fusionar i van a passar a ser de titularitat pública, s'acollia infants de 0 fins a 3, posteriorment, les escoles de primària es van fer càrrec dels infants de P3.

L'any 1985, al PMG va voler normalitzar la seva plantilla pel que fa a titulacions. El títol de puericultora, que era el que tenien la gran majoria de les educadores del moment, ja no era normatiu. Els professionals i les professionals que no tenien un títol homologat li van donar tres possibilitats: estudiar Magisteri, Formació Professional de Segon Grau (Tècnic Superior) o la

Idoneïtat (petita titulació que donava el PMG, després de fer un curs als treballadors i a les treballadores grans, que no es veien amb cor de posar-se a d'estudiar.

Pel que fa a l'emmarcament pedagògic, hem de dir que des dels inicis, l'escola Gaudí i l'escola Esquitx, es centraven en una pedagogia basada en l'educació activa, mitjançant aprenentatges significatius. A més, es declaren com escola laica i catalana.

Tot i el pas a la institució de titularitat pública, l'autonomia de l'escola va continuant sent molt elevada. Les propostes educatives, els plans anuals, les programacions, així com les avaluacions són responsabilitat de cada centre. Ja fa uns anys, la referent de l'IMEB supervisa el Pla Anual i la valoració d'aquest.

L'escola ha estat fidel als seus principis i valors des d'un inici. Tot i això, les metodologies i pràctiques emprades al llarg dels anys (més de trenta) han anat canviant en funció de les necessitats dels infants i de les seves famílies, així com dels canvis socials i culturals en el context en que es troba l'Escola Bressol, basant-se en les valoracions de les programacions.

Escola Bressol Esquix (Rambla Catalunya). Dècada dels 70.

Escola Bressol Esquitx (Rambla Catalunya). Dècada dels 70.

Escola Bressol Esquitx. Selva de Mar. Febrer 1984.

Escola Bressol Esquitx. Selva de Mar. Palau de Plegamens. Curs 1982-1983.

ANÀLISI, CONCLUSIONS.

L'escola Infantil Esquitx, l'any 1974 va néixer com a escola privada, i va lluitar per esdevenir escola pública, cosa que va aconseguir l'any 1978. La Guarderia Gaudí va veure la llum com una necessitat del barri, producte del tancament d'una escola i de la lluita d'un col·lectiu veïnal per aconseguir una escola de qualitat en un edifici que estava buit. El curs 1982-83, les dues escoles es van unir format una, ubicada al Centre Cívic Sant Martí. L'escola Esquitx va canviar d'ubicació i la Gaudí va perdre el nom i els dos grups de grans (els infants de quatre i de cinc anys). Això del nom no el va perdre del tot, passats més de trenta anys, encara hi ha veïns que l'anomenen així.

De les fotos deduïm, que tan infants com educadores duïen bata tot el dia, actualment només les utilitzem per a fer plàstica.

Estar ubicats dins d'un centre cívic ha estat una gran troballa, disposem d'espais que, en principi, podíem utilitzar. Els infants més grans de l'escola eren de P3, un cop a la setmana anàvem al gimnàs del centre cívic i un cop al mes a la biblioteca. Amb la marxa dels infants de P3 a les escoles de primària, els augments

de la ràtio i les retallades de personal docent, a l'actualitat no sortim de l'escola; sí vénen a fer-nos alguns espectacles. Dos cops a l'any, fem servir la sala d'actes del Centre Cívic, per Santa Cecília que ve l'escola Turó Blau a fer-nos un concert i per la representació del conte, per part de les famílies i darrerament les educadores de suport, a la festa de fi de curs.

Abans no es tenia tant present la normativa dels espais i infraestructures als centres educatius. Amb el temps s'ha anat regularitzant en funció de la normativa vigent. Gràcies a les fotografies, ens hem adonat que abans les portes no tenien proteccions de seguretat, els mòduls del pati eren de ferro, etc. Aquestes consideracions, actualment es troben regulades per DECRET 282/2006, de 4 de juliol, pel qual es regulen el primer cicle de l'educació infantil i els requisits dels centres.

Des dels inicis de les dues escoles, es feien excursions, sortides culturals i sortides pel barri i, fins i tot colònies. Mica en mica, les activitats fora de l'escola han anat minvant fins a desaparèixer. Fa només dos anys, encara es feia una única sortida durant el curs, era pel barri, concretament s'anava a una petita granja anomenada *Can Cadena*, que es troba a prop de l'escola.

Pel que fa la metodologia i pedagogia, sempre s'ha defensat, tant a la Gaudí com a l'Esquitx, una educació activa, basada en aprenentatges significatius, així com escola laica i catalana. En passar a titularitat pública l'any 1978, l'Esquitx i l'any 1982, la Gaudí, va continuar molt similar, per aquelles dates els centres tenien molta autonomia, no hi havia propostes comunes per a totes les escoles bressol de l'Ajuntament de Barcelona. Les propostes educatives, els plans anuals, les programacions, així com les avaluacions eren responsabilitat de cada centre.

Al voltant dels anys 90, l'Escola Bressol Esquitx, va començar a interessar-se pels projectes mediambientals, i va començar a participar en el programa Agenda 21 escolar.

El primer pas va ser fer del pati una proposta educativa. Per donar lloc a aquesta proposta, es van dur a terme diverses accions: deixar de veure les plantes com decoratives per passar a convertir-se en propostes pedagògiques, posar menjadores perquè els ocells s'acostessin i els infants els poguéssim observar, plantar roselles de Califòrnia per atraure les papallones... I, mica en mica es va anar ampliant el ventall i l'escola va esdevenir més respectuosa i sostenible amb el planeta. Actualment, es continuen realitzant activitats pedagògiques vers l'entorn natural: tenim un terrari on es crieu cargols, tots els matins es realitzen activitats d'observació, cura i atenció d'aquests animals. Al pati, en jardineres, es cultiven maduixeres, enciam, tomàquets, herbes aromàtiques... Per tant, podem veure que, encara avui en dia, es fomenta aquest tipus de proposta pedagògica vers la natura, la sostenibilitat i el respecte.

Aquestes metodologies i pràctiques usades al llarg dels anys, han fet que les mestres evolucionessin i aprenguessin. Els infants, les famílies i demés persones que conformen l'escola... han estat elements clau per l'enriquiment de les professionals que hi treballen, és un enriquiment que no acaba mai i que està en constant evolució.

A L'Esquitx es realitzen diferents projectes, alguns vénen de molt antic, altres són de nova incorporació, com el taller de costura. L'educadora complementària, una tarda a la setmana, acompanya a les famílies interessades, per tal de compartir experiències i coneixements. Arreglen roba i fan noves creacions per l'escola, com per exemple, roba per les nines, davantals, estovalles, tovalloles... de mentre, parlen de la criança dels infants o de qüestions que les amoïna. Altres projectes més antics són: Els avis i les àvies expliquen contes, una activitat de les dues classes de grans, les aules d'infants de 2 a 3 anys. L'avi o l'àvia es prepara un conte i el ve a explicar a tots els infants de la classe, amb l'ajuda del seu nét o néta. Altre activitat que es conserva des del principi és la representació d'un conte a la festa de fi de curs, per part de les famílies, o el concert de l'escola Turó Blau, on els infants de P5 vénen cada any per Sta. Cecília a cantar a l'Esquitx.

Gràcies a la documentació guardada a l'escola, es pot constatar aquestes activitats que vénen d'antic, així com d'altres que ja s'han deixat de fer, per exemple, és l'anomenat "El llibre de les famílies", el més antic, conservat en format digital, data del curs 1998-1999. Es tracta d'un recull en el qual la família de cada infant aportava una foto familiar i especificava els noms de cada membre. realitzant un àlbum amb el recull de totes les famílies de l'aula.

